

Graciousness, Greatness & Gratitude

פרשיות אחרי מות - קדושים

LEVITICUS

19 / 1-4

PARASHAS KEDOSHIM

HASHEM spoke to Moses, saying: ² Speak to the entire assembly of the Children of Israel and say to them: You shall be holy, for holy am I, HASHEM, your God.

³ Every man: Your mother and father shall you revere and My Sabbaths shall you observe — I am HASHEM, your God. ⁴ Do not turn to the idols, and molten gods shall you not make for yourselves — I am HASHEM, your God.

444 | LIVING THE CHASSIDIC LEGACY

R. Reichman

The *pasuk* we began with commands us to be holy because Hashem is holy. What kind of comparison is this? How can the Torah compare a humble, lowly, and infinitesimal human being to the almighty, exalted, infinite, limitless, holy God? All of the Chassidic masters raise this question. The Kotzker Rebbe, the grandfather of the Shem Mishmuel, says the *pasuk* gives us the answer. "Be holy, because I, Hashem, your God, am holy." The answer, says the Kotzker, comes from our relationship with Hashem.

A person with his natural limitations certainly cannot be compared to the holy God in any way. Humans are pulled by their lower parts, the desires of our physical bodies. How can we become holy and spiritual, detached from the physical? The answer

is that Hashem is holy. The Jew has the ability to attach himself to Hashem. *Kedoshim tihyu ki kadosh ani Hashem Elokeichem—I am holy and I am your God. Let Me become your God, attach yourselves to Me, and you will discover a miracle. The physical will become spiritual, because everything is My will.*

* God wants us to begin life with a lot of pull towards physicality. *Ki kadosh ani* teaches us that if we cling to Hashem, He will make us *kedoshim*, spiritual beings. He can take us away from the physical, even turn our physical sides into something spiritual!

What does the Torah want? The goal is to convert our physicality into spirituality. Every simple action that we do in this world—such as helping someone else or eating a meal—can become a spiritual event, as long as it fulfills God's will. Eating is a basic biological need for the human organism to stay alive, but the Torah makes it into a *mitzva*—a holy, spiritual act. The physical becomes spiritual. We celebrate Pesach, when eating crackers is a profound spiritual experience. The *mitzvos* can change us from physical beings into spiritual beings. Incredible! This can happen because we are attached to Hashem. We eat the *matza* because we know it is Hashem's will. When we eat the *matza* and thereby fulfill God's will, we become more spiritual.

2 *Arts and*

people.] The injunction to be holy calls upon Jews to avoid the illicit relationships described in the previous chapter, because wherever there is a separation from immorality, there is holiness (*Rashi; Vayikra Rabbah* 24:6).

Ramban maintains that the concept of holiness is not limited to the observance of any particular category of commandments. Rather, it is an admonition that one's approach to all aspects of life be governed by moderation, particularly in the area of what is permitted. In *Ramban's* memorable phrase, someone who observes only the letter of the law can easily become *התורה התורה*, a *degenerate with the permission of the Torah*, for such a person can observe the technical requirements of the commandments while surrendering to self-indulgence, gluttony, and licentiousness. But God demands more of a Jew than obedience to the letter of the law. The commandment to be holy tells us, as the Sages put it, *קדש עצמך במותר לך*, *Sanctify yourself in what is permitted to you (Yevamos 20a)*, by refraining not only from what is expressly forbidden, but from too much of what is permitted.

אש תמיד

3

קדושים תהיו - יכול כמוני, תלמוד לומר כי קדוש אני - קדושי למעלה מקדושתכם.
 (ויקרא רבה כה, טז)

דברי המדרש תמוהים ביותר, כיצד ניתן לדמות ולהשוות את קדושתנו אנו בני האדם קרוצים מחומר, לקדושתו של הקדוש ברון הוא, ואיר יעלה על הדעת כי התורה תדרוש מאיתנו להיות קדושים כקדושתו יתברך.

ביותר קשה להבין את מסקנת דברי המדרש "קדושי למעלה מקדושתכם", אשר מזה משמע כי אכן ישנו דמיון בין הקדושה שה' דורש מאתנו לקדושתו יתברך אלא שקדושתו יתירה מזו שלנו, איך אפשר להבין זאת, ובפרט לפי מה שביארו רש"י והרמב"ן כי קדושה זו מדברת בפרישה מן העריות או שלא יהיה נבל ברשות התורה, תמורה, מה כל זה שייך לקדושתו יתברך.

4

תנ"ך משה קדושים קיי

ח קדושים תהיו (וי, ט). אמרו במדרש (ויק"ר פכ"ד, ט) יכול כמוני, תלמוד לומר כי קדוש אני ה' אלקיכם, קדושי למעלה מקדושתכם. ויש להבין מה שדייקו מכך שנאמר כי קדוש אני ה' אלקיכם שקדושת הקב"ה למעלה מקדושת ישראל, ומהיכן דייקו כן.

ואפשר כי דייקו מכך שאמר הכתוב כי קדוש אני ה' אלקיכם, ושינה ממה שאמר בכל התורה כולה כי אני ה' אלקיכם, וכאן הוסיף כי קדוש אני ה', וגם להלן בפרשה נאמר (כ"ו) והתקדשתם והייתם קדושים כי אני ה' אלקיכם, ולא אמר כמו שאמר כאן כי קדוש אני ה' אלקיכם, על כן דייקו כי

מצותו בכך להיות נזיר, ואילו באופן הרגיל נחשבת הפרישות כחטא. ונתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, בתחתונים דייקא, שבכל מעשי עוה"י התחתונים יבנה יהודי בית דירה להשי"ת. וזהו קדושים תהיו יכול כמוני, היינו יכול שתהיה הקדושה מעין קדושת השי"ת, לפרוש לגמרי מעוה"י ולברוח מכל עניניו, ת"ל כי קדוש אני ה' אלקיכם קדושי למעלה מקדושתכם. קדושתכם, הקדושה שתובעים מכם, שבתוך העסק בעניני העולם יכניס יהודי קדושה ויתקדש בתחתיים שניים ושלישיים.

במדרש רבה (כ"ד, ט) קדושים תהיו, יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני, קדושי למעלה מקדושתכם. באורו שקדושתו של הקב"ה כל כולה רוחנית, דהרי לא שייך בו ח"ו גשמיות, וס"ד שנצטוינו להמנע מגשמיות וזהו קדושה, קמ"ל כי קדוש אני ה' אלקיכם. דקדושתו היא קדושה מיוחדת לאלקים. וישראל נצטוו קדושים תהיו כבני אדם, להתקדש גם באותם דברים שניתנו לאדם בהיותו גשמי, היינו מאכל ומשחה, ושאר הדברים שאדם צריך לחיות.

צריך להבין, הרי ידועים דברי הרמב"ם (דעות פי"א ה"ה) "והלכת בדרכיו... מה הוא חנון אף אתה חנון, מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא נקרא קדוש אף אתה היה קדוש. ועל דרך זו קראו הנביאים בכל אותן הכניוין אך אפים ורב חסד, צדיק וישר, תמים גבור וחזק וכיוצא בהן להודיע שהן דרכים טובים וישרים וחייב אדם להנהיג עצמו בהן ולהדמות אליו כפי כוחו", משמעות דברי הרמב"ם שאדרבה, צריך להדמות אליו ולהיות קדושים כמוהו, מה הוא קדוש אף אתה?

ביאר הגאון רבי אלעזר מנחם שך זצ"ל ראש ישיבת פוניבז' מצינו ברמב"ם שכתב בענין זה (שם פ"ג ה"א) "שמא יאמר אדם הואיל והקנאה והתאוה והכבוד וכיוצא בהן דרך רעה הן ומוציאין את האדם מן העולם אפרוש מהן ביותר ואתרחק לצד האחרון עד שלא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא ישא אשה ולא ישב בדירה נאה ולא ילבש מלבוש נאה אלא השק והצמר הקשה וכיוצא בהן כגון כהני עכו"ם, גם זה דרך רעה היא ואסור לילך בה והמהלך בדרך זו נקרא חוטא... וכך אמרו חכמים לא דיין מה שאסרה תורה... ועל כל הדברים האלו וכיוצא בהן ציוה שלמה ואמר אל תהי' צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם".

מבואר שצריך להזהר מללכת במדת הפרישות עד הקצה האחרון שהרי מצויין אנו על ישוב העולם ו"לא לתוהו בראה כי אם לשבת יצרה" (ישעיהו מה. יח) אם כן הבנת מושג "קדושים תהיו" היא להיות אמנם פרושים מעניני עולם הזה בגדר של "מה הוא אף אתה" ולמרות שקדושת הקב"ה היא למעלה למעלה הרבה יותר מקדושת האדם, בכל זאת הוא מצווה בה, אמנם האדם מוזהר שלא יפגע בקדושתו בישוב העולם ועל זה נאמר "יכול כמוני" היינו שהפרישות תהיה עד הקצה האחרון, על זה מזהירה התורה "כי קדוש אני - קדושי למעלה מקדושתכם".

איך ניתן בדורנו שכולו גשמיות ורדיפת עוה"י לדעת מהו המשקל של קדושים תהיו והיכן הגבול של השתמשותינו בהנאות עולם הזה? מרגלא בפומיה דהגה"צ רבי מתתיהו סלומון שליט"א משגיח ישיבת לייקווד שאת המבחן הציב לפתחנו ה"מסילת ישרים" (פרק א) "והנאות העולם אין ראוי שיהיו אלא לעזר ולסיוע בלבד לשיהיה לו נחת רוח וישוב הדעת למען יוכל לפנות את לבו אל העבודה", ישאל כל אחד את עצמו בכינות בכל הסתעפויות עוה"י שלו, האם הם באמת נחוצות לו לישוב הדעת או שרק הדמיון משכנע אותו שהם הכרת.

מעיינות האמונה עמ' צ"ה - מפי

ועל מצות הקדושה אפי' בעניני היתר נאמר דברי המדרש קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני ה' אלקיכם קדושי למעלה מקדושתכם, דהיינו שאין פי' קדושה להתנער לגמרי מעוה"י, לפרוש מכל עניני העולם שלא יאכל ולא ישתה ולא יבנה בית, אלא רצון ה' הוא שאת מצות קדושים תהיו יקיים יהודי בתוך העוה"י, שיבנה את עולמו עם כל עניניו על דרך בכל דרכיך דעהו. אבל לא פרישות גמורה היא התכלית הנרצית לפני ה', וכמאחז"ל (תענית יא.) שנוזר נקרא חוטא לפי שציער עצמו מן היין, שרק כאשר פחו עליו יצרו

15 Step by Step

Abstinence □ 501 R. Adlerstein

Why would we ever restrict ourselves beyond the rules and limits that Hashem Himself provided for us in halachah? In general, the Torah seems to take a dim view of restricting ourselves where the Torah does not, and of denying ourselves permissible pleasures of this world. The Gemara (Nazir 19a, according to Rabbi Elazar HaKappar) calls the nazir a sinner for forbidding himself wine. Surprisingly, there are a good number of reasons for forgoing what is permissible — and different understandings of the key Gemara!

MONDAY

Perishus reflects healthy foresight. Many of us know that when we are in the grips of a strong yetzer hara, we will not prevail. To avoid losing battle after battle with the yetzer hara, our only recourse is to insure that we stay away from the battle altogether. This means distancing ourselves from situations that could be tempting in a non-sanctioned way. Part of perishus means doing for ourselves as individuals what gezeiros, rabbinic decrees instituted as fences around the law, do for the community. We voluntarily move back from the edge of the confrontation, not because it is demanded of us, but as a wise precaution.

Perishus makes us independent and self-sufficient. It is easy for us to become so accustomed to some extras, that we have a hard time functioning when we can't have them. While Esav was the איש ארצה, the man of the field (Bereishis 25:27), our forefather Yaakov, by contrast, is called a יושב אהלים, a dweller of tents (ibid.). Rabbi Yerucham Levovitz explains that Esav was not a complete person unless he experienced the stimulation and excitement of far-flung adventure. Yaakov was self-sufficient. He could contain his entire world, all his needs more compactly, within the space of his tent. He could carry his world with him, rather than depend on unpredictable elements outside himself. To whatever extent we free ourselves from our dependence upon these elements, we gain that much more independence.

16 TUESDAY

Perishus means having to say "no" to ourselves, particularly in regard to satisfying our more earthly nature. The discipline that this provides can be invaluable in our struggles with other temptations. Conversely, feeding our desires, with foods that are glatt kosher (even though not to the point of gluttony), and engaging in activities that are permissible but perhaps too materialistic, can lead us to become more vulnerable to the next temptation, which may be greater and more challenging.

While some mothers insist that their children finish everything on the plate to train them not to be wasteful, many people have the completely opposite custom. They

will always leave something on the plate — to train themselves not to eat beyond need just because the food is available. Rabbi Shlomo Brevda has said that while some people mock this practice, anyone interested in a real *aliyah* in *ruchniyus* should understand how crucial such self-training is!

WEDNESDAY

If we are serious about doing everything in our lives *leshem Shamayim* — as mandated by *hal-achah* and recorded in *Shulchan Aruch (Orach Chaim 321:1)* — we understand the need for *perishus*. *Chovos HaLevavos* observes that we can seemingly divide all activities into three categories: that which is commanded, that which is forbidden, and a middle category of *reshus*, that which is neither *mitzvah* nor *aveirah*. However, he remarks, the third category is a chimera. It does not exist. Depending on a person's intention, everything in this third category turns into either a *mitzvah* or an *aveirah*. When we eat or drink or sleep or speak in order to strengthen our body or spirit to better serve Hashem, all those activities become *mitzvos*. Many people are successful in acting *leshem Shamayim* in these areas, but only to a point. To maintain their activity on an elevated level, they will have to curtail it, to pare it down to a scale where they can truly act for a higher purpose. *Perishus* limits those activities enough to keep us focused on loftier motives, rather than the satisfying of the baser part of ourselves. If it would have been possible, Chazal themselves would have restricted how much we avail ourselves of the pleasures of this world. This could have been an invaluable aid to many people. However, such restrictions would have been more than many people could bear, says the Ramchal (*Mesillas Yesharim* Chapter 13), so they leave it to us to apply the *middah* of *perishus* and thus police ourselves.

The Chofetz Chaim put a spoon to his mouth, and enjoyed the soup his rebbetzin had prepared *lekavod Shabbos*. "What a good soup!" he exclaimed, praising his wife. Then, more quietly, he added, "Too good," and pushed away the rest of the bowl. The Chofetz Chaim understood himself well enough to know that he could eat *leshem Shamayim* — but only to a certain point. Beyond that, he feared that he would be eating to honor his stomach, rather than the Shabbos.

With this background, we can better appreciate a renowned Midrash, *Leviticus Rabbah* 1:1 — one might have thought that we should become as holy as Hashem. However, by saying *כי קדוש אני ה'* *pasuk* is implying that only Hashem can attain such a high level of sanctity.

To reconcile the ostensible dichotomy between the Midrash's apparent conclusion that it is impossible for us to attain the *kedushah* of Hashem and the *pasuk's* appeal that we seek to emulate Hashem's *kedushah*, we propose that we can only adopt certain aspects of His sanctity, while other attributes of Hashem are beyond human replication. Hashem's *תְּיִשׁוּת*, His total separation from the universe that He created, should certainly not be replicated by mortals.

The life of Chanoch is a classic example of the sheer impossibility of human beings to try to emulate Hashem by living in isolation. Chanoch, who in his own personal life attained a level of great religious devotion, was so removed from This World that we may deduce he turned a blind eye to the many faults of his contemporaries, and eventually left This World in the guise of a *Malach*.

On the contrary, if we are looking for a role model of *kedushah* whom we should emulate, let us turn to Avraham Avinu. Despite his exalted status he mingled with his contemporaries and had a great impact on them. It is this aspect of *kedushah* — being concerned about the spiritual welfare of others (while maintaining high personal standards) — that is the essence of *תְּיִשׁוּת* (Chasam Sofer 44 קדושים ד"ה, third reference).

לחיות עבור הכלל

עם זאת, לאור האמור בכיאר מצות קדושים תהיו, מתעוררת לה קשיא. במדרש איתא (ויק' כה ט), קדושים תהיו, יכול כמוני, תלמוד לומר כי קדוש אני ה' אלתיכם, קדושתו למעלה מקדושתכם.

שואל הגאון רבי שמעון זצ"ל בהקדמתו לספרו שערי יושר:

לכאורה, אם כפי שביארנו מצות קדושים תהיו היא ענין של פרישות, להתרחק ממוותרות והנאות יתירים, ולא להיות 'נבל ברשות התורה' כדברי הרמב"ן, מה זה בכלל קשור להקב"ה?

כיצד בכלל היה שייך להתדמות ולהשתוות בזה להקב"ה, עד שלשם כך צריך לומר כי קדוש אני ה', להשיענו שאיננו יכולים להיות כמוהו. הרי אצל הקב"ה לא שייך כל הענין של פרישות ומוותרות, וכיצד מתאים בכלל לומר כי קדוש אני ה', קדושתו למעלה מקדושתכם?

אלא — מסביר רבי שמעון זצ"ל — הפירוש הוא כך:

קדושים תהיו פירושו כמו כל הקדש, [כפי שהסביר כאמור גם המשך חכמות], שזה התייחדות למטרה מסוימת. כשאומרים שהחפץ מוקדש לגבוה הפירוש הוא שהוא ייחוד למטרה נכבדה, שישתמשו בו לצורך גבוה. כך גם מצות קדושים תהיו היא שאדם יקדיש וייחד את כל חייו, את כל עבודתו ועמלו למטרה שבשבילה נברא, והיא לשמש את הכלל. אדם לא נברא בשביל עצמו, אלא לצורך הרבים, לצורך הכלל (עיי הקדמה ל' נפש החיים, דעת חכמה ומוסי' ה"ב מאמר ו). עליו איפוא להשתדל להיות כולו מוקדש למען זולתו. לא לחיות בשביל עצמו אלא בשביל הכלל.

וזה קשור לענין הפרישות.

כשאדם מקדיש את חייו לצורך הרבים, כל מה שהוא עושה, גם מה שעושה לעצמו, נעשה למען הכלל. אם הוא אוכל ועוסק בצרכיו כפי הצורך לבריאותו, זה עדיין נחשב שעושה בשביל הכלל, כי למען הכלל עליו לאכול ולהיות בריא ושלם, אחרת לא יוכל לפעול ולהיטיב עבורם כלום.

אך הוא משתמש במוותרות, אם הוא לוקח מהעולם יותר ממה שהוא צריך. הנה את זה הוא כבר לוקח לעצמו, [ד"אס איז גענומען פאר זיך], כי הרי אינו צריך לכך בשביל הרבים. זה כבר מנוגד למצוה של קדושים תהיו שפירושה להתמסר ולהיות מוקדש לגמרי עבור הכלל.

* And so, it appears to my limited understanding that this mitzvah includes the entire foundation and root of the purpose of our lives. All of our work and effort should constantly be sanctified to benefiting the community. We should not use any act, movement, or get benefit or enjoyment that doesn't have in it some element of helping another. And as understood, all holiness is being set apart for an honorable purpose.

והנה כשהאדם מישר הליכותיו ושואף שתמיד יהיו דרכי חייו מוקדשים להכלל...
Behold, when a person straightens his path and strives constantly to make his lifestyle dedicated to the community...

And as we have seen, the "for" of holiness is dedication to others. The context supports Rav Shimon Shkop's point, as this is also how the Torah, after calling upon us in *Vayikra*, "קדושים" — Be holy for I am Holy,⁴³ continues after the passage with a collection of mitzvos with the refrain "*ani Hashem—I am Hashem*" or "*ani Hashem Elokeichem—I am Hashem your G-d*." The list of laws is bewildering: revering one's parents; honoring Shabbos; not

to worship or make idols; the proper attitude for offerings and when to eat them; leaving the few gleanings that fell from one's hand while harvesting, as well as forgotten crops and an edge of your field for the poor (*leket, shichechah, and pe'ah*); not to steal, cheat, or lie; not to take a false oath; not to oppress; not to rob; not to delay payment of an employee; not to curse the deaf, trip up the blind, or give bad advice; holding

Hashem in awe; judging honestly; not to tell gossip; not to stand by when another is harmed; not to hate another in your heart; rebuking those who sinned and clearing the air with those who wronged you; not to take revenge or hold a grudge; loving your neighbor as you do yourself; not to crossbreed animals or crops; not to wear shaatnez; not to be intimate with someone else's bondswoman...

Mixed together in this list are mitzvos that mediate our relationship with Hashem among a far greater number of mitzvos about how to relate to other people. Notably, the list includes the three mitzvos we saw Chazal utilize as the sine qua non of Torah observance—sharing *leket, shichachah, and pe'ah* with those who have no income of their own. We might find it more obvious that holding Hashem in awe, *yir'as Hashem*, is part of holiness, but the paragraph is telling us that holiness is far more about how we speak, being honest in our dealings, and being generous to others. And that it's all one mission; keeping Shabbos and being careful in the laws of sacrifices are presented in the context of a life of honesty.

...Then anything he does even for himself, for the health of his body and soul, he also associates to the mitzvah of being holy. For through this he can also benefit the masses. Through the good he does for himself he can benefit the many who rely on him. But if he derives benefit from some kind of permissible thing that isn't needed for the health of his body and soul, that benefit is in opposition to holiness. For with this he benefits himself, as he imagines at that moment, but to no one else does it have any value.

אז כל מה שעושה גם לעצמו להבראת גופו ונפשו הוא מתיחס גם כן אל מצות קדושה, שעל ידי זה יטיב גם לרבים, שבטובתו לעצמו הוא מטיב עם הרבים הצריכים לו, אבל אם הוא נהנה הנאה מן סוג המותריות, שאינן דרושות להבראת גופו ונפשו, הנאה זו היא נגד הקדושה, שבוהו הוא מטיב לעצמו לרגע לפי דמיונו, ולזולתו אין שום תועלת.

Rather than *kedushah* being the avoidance of rest, relaxation, or luxury, Rav Shimon shows a way to sanctify these personal pleasures. If someone's life is committed to benefiting others, and these joys are taken for the sake of being able to continue giving

without exhaustion (physical or mental), burnout, losing one's patience with the recipient, etc., then they too are *kadosh*. This is an application of the *Ramchal's* definition given earlier, that someone who is *kadosh* "clings so closely to his G-d until that in any action he might do he does not separate or leave Him."⁴⁵ But added to it is Rav Shimon's observation that clinging to Hashem is embodied in our sharing in His Work to benefit others.

Ideally, all of a person's actions are "ליחיד ולרבים בהוה"—to benefit others, to individuals and to the masses, now and in the future, in imitation of the Creator (so to speak)," as Rav Shimon wrote earlier. Those that aren't the actual act of giving, whether rest or personal spiritual development, are for the sake of giving "in the future."

על פי זה מובנת הדמיון, בצד מה, בין קדושת האדם לקדושת הקב"ה, כי כמו שכל פעולותיו של הקב"ה בכל הבריאה הן רק לצורך זולתו, כך רצונו שגם האדם יקדיש את עצמו לגמרי לטובת הכלל, שיהיו כל מעשיו רק לצורך הרבים, ולא להנאת עצמו.

אלא שהיה ניתן לחשוב שכמו שהקב"ה מסור כל כולו רק להיטיב לנבראים, ואין לו שום כוונה לעצמו כלל וכלל, כך גם האדם מסוגל להגיע למדרגה נפלאה כזו, שיכניע לגמרי את טבעו, עד שלא תהיה לו שום מחשבה ושאיפה להיטיב לעצמו, אלא כל רצונותיו יהיו אך ורק להיטיב לאחרים. על כך אמרו חז"ל 'כול כמוני', תלמוד לומר כי קדוש אני, 'קדושי למעלה מקדושתכם'.

הקב"ה אכן כל חפצו ורצונו זה אך ורק להיטיב לזולתו, אבל אדם אינו מסוגל להקדיש את עצמו ולהתמסר עד כדי כך למען הזולת, שלא יהיה לו שום רצון לעצמו כלל. אדם בטבע בריאתו נברא עם אהבה ורצון עצמי.

הרי האמת היא שכל סיבת בריאת האדם בעולם הזה, כל מה שהנשמה נאלצה לרדת מלמעלה, שם היתה נהנית מזיו השכינה, זה רק כדי שלא תהיה אצלו הנאה והטבה זו נהמא דכיסופא כדאיתא (דעת הבנות אות יח). זאת אומרת, כל כך מושרשת באדם אהבת עצמו, עד שהוא רוצה בקב שלו יותר ממה שיקבל אפילו מהקב"ה אם זה בחנם.

רצון זה, מדה זו של אהבת עצמו, הטביע הקב"ה בעצמות האדם, שהוא אוהב את עצמו והפץ בטובת עצמו. כך שאינו יכול להידמות לקדושתו של הקב"ה לגמרי.

מה אם כן עליו לעשות? כיצד עליו להיות מוקדש כולו עבור הכלל, כאשר בעצם מציאותו מוטבע רצון לדאוג לעצמו?

לשם כך — כותב רבי שמעון זצ"ל — עליו להגדיל ולהרחיב את האני שלו. ישנם כמה סוגי אנשים.

27 Outlooks: Insights - R. Left

The mark of a *gadol*, a person who possesses greatness and maturity, is defined by the Torah in terms of his ability to be concerned with others. The *Ribbono Shel Olam* is called *HaGadol*, the Great, and Chazal explain this appellation to refer to Hashem's trait of goodness and kindness. Therein lies His *gadlus*. The concern that envelops and permeates all existence is the mark of His unlimited greatness. Hence He is *HaGadol*.

We are exhorted to walk in Hashem's ways and emulate His attributes: "As He is called merciful, so, too, should you be merciful." Thus, if Hashem is called *HaGadol*, we too must strive to emulate this *gadlus*. Just as He is concerned with all Creation, so must we strive to emulate that all-encompassing concern.

Rabbi Shimon Shkop, *zt"l*, in his preface to *Shaarei Yoshor*, addresses the following paradox. On the one hand, man was created with a natural concern for himself and his own personal needs. "Love thy neighbor as thyself" is predicated on self-love and self-concern. And yet, man is exhorted to be concerned with others. Reb Shimon explains that the key to resolving these seemingly conflicting concerns lies in the definition of self.

Everyone possesses their "ani" — the essence of their being. As the *Mishnah* clearly states in *Pirkei Avos* (1:14), "If I am not for myself, who will be for me?" However, the definition of this selfhood can be expanded beyond the parameters of one's physical person.

Many people feel that their spouses are part and parcel of themselves — "His wife is like his own body," say Chazal. Hence one's concern for a spouse is included in the natural concern for self. Others extend their self to include their families, still others their neighbors. The more one perfects himself, the more his concept of self encompasses. The truly great person feels all *Klal Yisrael*, indeed the entire world, as part of his self.

And so, the *Mishnah* in *Avos* continues, "וכשעני לעצמי מה אני" — when my *ani* is limited to my individual self alone, what is the value of this *ani*?"

A baby enters this world with a clenched fist. After 120 years, part of the preparation for burial includes the opening of the deceased's hands. A person comes into this world concerned only with his own needs and desires. His fist is clenched tight. He is closed unto himself. As he matures, he slowly opens that fist to reach out to extend his self to others, to embrace an entire world in his concern. He must exit this world with an open hand.

וכאמור הרי כל הצייויים שנאמרו בתורה על קדושה הם שיהודי ישמור על הקדושה שנתן בו הקב"ה שבקרבך קדוש, וכמד"כ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד, שכל יהודי הוא בית המקדש קטן שהקב"ה השרה בו קדושה, בבחי' מד"כ כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', שיש ליהודי דרגה כזו שכולם קדושים ובתוכם ה', וצריך לשמור שלא יגרש הקדושה מקרבן. וכמו שאמר יוסף איננו גדול בבית הזה ממני ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים. וכמו שאמר מרן אדמו"ר בב"א זי"ע בשם הרה"ק ר' ברוך מז'בו', קדושו קדוש יעקב, שמבקשים מהש"ת קדושו כמו שקדשת את יעקב, הרי גם ליעקב לא היתה קדושה עצמית אלא אתה קדשת אותו, א"כ קדושו גם אנו. ועוד סיפר מה שאמר הרה"ק ר' ברוך, שזקנו הבעש"ט הק' אמר שאי אפשר להסביר לגוי מהו יהודי, והוא אומר שגם ליהודי אי אפשר להסביר מהו יהודי. והוא ע"ד שכתב המהר"ל (דרך חיים אבות פ"ב) שההפרש בין תלמיד חכם לעם הארץ הוא לא רק בהשכלה שיש לתלמיד חכם, אלא כשם שבשר בהמה אינו דומה

לבשר אדם, שהוא חומר גם יותר ומציאות שונה לגמרי, כך יש הפרש בין בשרו של ת"ח לשל עם הארץ שהוא בשר אחר, שגופו של ת"ח הוא סוג גוף אחר. ועד"ז גופו של יהודי הוא גוף אחר משל גוי ומציאות אחרת של קדושים תהיו, שנתן בו הקב"ה כח הקדושה, שהוא מג' הקדושות ששלשתן חשובות כאחד, וכח הקדושה הזה שומר על יהודי ומונע אותו לבל יטמא את עצמו.

250 / YEMIMA MIZRACHI SPEAKS

ואמנם תביעה נוראה זו קיימת על כל אחד ואחד מאתנו, כי מי הוא זה אשר משיג את המעלה שיכול להגיע אליה. ואל יאמר אדם, אין בכוחי לפעול גדולות בחכמתי שניתנה לי, צא ולמד מה יכול אדם לפעול ועד היכן יכול הוא להגיע חנה הנביאה ביקשה בתפלתה "ונתתה לאמתך זרע אנשים", (שמואל א א יא) ואחז"ל (ברכות לא ב): "זרע מובלע בין אנשים וכו' לא חכם ולא טיפש", יעו"ש. והנה, מן הכתוב נראה כי תפלתה נתקבלה במלואה, שכן אמרה חנה אח"כ: "אל הנער הזה התפלתי ויתן ד' לי את שאלתי אשר שאלתי מעמו" (שמואל א כז), ומוכח א"כ ששמואל הנביא השקול כנגד משה ואהרן (ברכות שם) הוא בבחינת "לא חכם ולא טיפש". נמצא שלהיות "שמואל הנביא" מסוגל אף ה"מובלע בין אנשים, לא חכם ולא טיפש", שאינו מתבלט משאר הבריות וגם אינו חכם מלידה, אף הוא בכוחו להגיע למעלת שמואל הנביא. ובאמת, אין כמעט גבול למעלות שאדם יכול להגיע אליהן, כמו שאמרו חז"ל (ויק' ט"ז כ"ד): "אמר ר' שמעון בן לקיש שתי פרשיות הכתיב לנו משה בתורה וכו', כתוב אחד אומר והיית רק למעלה (דברים כח ג), יכול כמוני, ת"ל רק, לשון מיעוט, גדולתי למעלה מגדולתכם וכו'. קדושים תהיו (ויקרא יט ב), יכול כמוני, ת"ל כי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם". הוה אמינא זו של "יכול כמוני" היא דבר מבהיל עד מאד, ואלמלא אמרוהו חז"ל אי אפשר לאומרו, חז"ל השיגו הרבה יותר מאתנו את גדולתו וקדושתו של הקב"ה כביכול, ואעפ"י כן יש מקום להו"א זו של "יכול כמוני", כי הם ז"ל הבינו וידעו עד כמה יכול אדם להתדבק בקב"ה בבחינת "כמוני", ואף הפסוק הממעט אינו מגביל את כח האדם, אלא "גדולתי למעלה מגדולתכם", "קדושתו למעלה מקדושתכם".

ואלמלא מדרש כתוב אי אפשר לאומרו, והיינו משום שאין אנו יודעים ומכירים בגדלות האדם, אבל חז"ל שידעו והכירו את גדולתו של האדם, ראו מקום ל"יכול כמוני" והוצרכו פסוק מיוחד כדי למעט זאת, ואף מיעוט זה - "קדושתו למעלה מקדושתכם" ו"גדולתי למעלה מגדולתכם", אינו בא למעט את קדושת האדם וגדולתו, אלא ללמדנו שקדושת הקב"ה וגדולתו היא למעלה מזה.

ומצינו אצל איוב בשעה שהיה במצב הגרוע ביותר, שהיה מסור כולו ביד השטן, כמו שאמר הקב"ה לשטן "הנו בידך" (איוב ב ו), באותה שעה התפלל איוב ואמר: "מי יתנני כירחי קדם כימי אל-ה ישמרני" (איוב כט ב), ואחז"ל: "אין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים [שהוא במעי אמו], אוכל ממה שאמו אוכלת, שותה ממה שותה, ומלמדין אותו כל התורה כולה, צופה ומביט מסוף העולם ועד סופו" (נדה ל ב). כלומר, הכל מוכן ומזומן לפניו, אינו צריך לשום טורח מצידו, אלא "ימי אל-ה ישמרני" - סומך הוא על שולחנו של מקום, יודע הוא את כל התורה כולה, ואף כל מסתרי הבריאה גלויים לפניו. ועיין מה שנתבאר במאמר לד'. ונפלא הדבר, שאף בשעה שהיה איוב בשפל המצב, אין הוא מתפלל רק לעלות ממנו ולהיות ככל האדם, אלא מתפלל הוא להיות ברום המעלה, "כימי אל-ה ישמרני", מצב על טבעי, ואין זו תפילת שוא, אלא יכול הדבר להיות, ומשום שגדול הוא האדם, וגדולתו נשמרת אף כשהוא מצוי בשפל המדרגה. ועל כן גדול הוא כבודו של אדם אף במצב הירוד ביותר.

30 נחאט צוריק - 5 וי"ט

כך כתב גם האלשיך הקדוש בבארו איך אמנם אפשר לצוות אפילו על פשוטי עם ונערים רכים להתעלות במסלול הקדושה: כי הקהיל את כולם להורותם כי כל העדה מוכנים לכן... ונתן טעם "כי קדוש אני ה' אלוקיכם", כלומר, תדעו שכולכם מוכנים, כי הלוא קדוש הוא מי שהוא אל-ה של כולכם כאחד... שהכנה יש לכולכם להידימות אליו יתברך, כי על כן אלוקי כולכם ייקרא. אולם פסוק זה מהווה לא רק נימוק לררישת הקדושה, ולא רק ביטוי ליכולת האדם להצליח במשימה, אלא גם רמז להבטחה ולתקוה הגדולה הכרוכה בעקבות מאמצי האדם להתקדש. כדברי הרמב"ן: וטעם הכתוב שאמר "כי קדוש אני ה' אלוקיכם", לומר שאנחנו נזכה לדבקה בו בהיותנו קדושים. פסגת האור האנושי היא הדבקות בשכינה, וכאשר האדם מצידו יתאמץ לקדש את עצמו, ממרום יעזרוהו להשיג יעד מאושר זה.

We all want to believe that we're *kedoshim*, holy women who are doing Hashem's will. However, when we observe the gap that sometimes opens between what we want to be and how we feel inside, we are ashamed. Sometimes we feel angry. At other times we feel jealous. Even hatred worms its way into our hearts from time to time. And we wonder: Are we really *kedoshim*?

The *Ohr HaChaim* offers us encouragement when he notes that the verse *Kedoshim tihyu* — "You shall be holy" (*Vayikra* 19:2) means you will discover how infinitely holy you are, when you work on finding the holiness within.

It's normal for you to look at yourself from time to time and have the urge to take a bottle brush and scrub it all out. The seven weeks between Pesach and Shavuot — in which *Parashas Kedoshim* is read — are designated for purifying us from the

inside out in preparation for *mattan Torah*. It is in this time that we put our efforts into becoming vessels of holiness — or, rather, into discovering the *kedushah* within us.

אך אילמלי היה יודע אך שווה כל כולו רק פתוי היצר, כדי לעכבו מלעלות לדום המדרגות, בהראות לו שכאלו אינו מסוגל להגיע ליותר ממה שהגיע כבר, ואין לו לצפות ליותר מכוחותיו וכשרונותיו, כשבאמת יש לו כוחות עצומות ואוצרות נפלאות ממש, אשר הקב"ה העניק לו כדי שיתעלה על ידם לרום המדרגות והמעלות, לא היה מרפה ומתירשל אפי' לרגע אחת, אלא היה מתאמץ בכל כוחותיו להתעמק יותר בתורה, בתפילה, במחשבה, ובמדות, עד שהיה עומד ימשימים על גודל האוצרות אשר ימצא בקרבו במשך עבודתו, שהם הרבה הרבה יותר ממה שהיה יכול לשער.

וזוהו הרמו במאמר חז"ל (פסחים קטו: בתינו) בכל דור ודור חייב אדם לראות א"ע כאילו יצא ממצרים, כי מצרים הוא לשון מיצר וגבול, והיינו שתפקיד האדם תמיד לצאת ממצרים, ולהרחיב גבוליו בבחי' יוצאת מצרים וקדושה צניעה וננבת, ועי"ז ימצא האוצרות הנפלאים אשר לו ויתמלא בברכת ה', וכמו שכתוב (תהלים פא, יא) אנכי ה' אלקיך המעלה מארץ מצרים - הרחב פיך ואמלאהו כי ע"י שהאדם יצא ממצרים וירחיב גבוליו, יגדיל שאיפתו וכוחות נפשו, ימצא אצרות מלאים ברכת ה'.

והענין הזה יש ללמוד מעבודת הימים האלו, כי יש מ"ט ימי ספירת העומר המיועדים לתקן הו' מדות שבאדם, הכר נבירה תפארת וכו', ולכאורה לפי"ז היה די לנו בו' ימים בלבד, כדי לתקן כלליות כל הו' מדות, וכל הפרטים יוכלו בכלליהם, למה חילקו את המדות לפרטים קטנים, כמו חכר שבתפארת, נבירה שבתפארת, חוד שבתפארת, וכדומה כל שאר פרטי המדות, אך זהו לימוד גדול בשבילנו שכל פרט ופרט מכל מדה ומדה אפשר לכל אחד ואחד מישראל לתקן בשלימות, ולא לומר - פרט זה קשה מדי בעבורי, כי זה אינו, כל ענין שבעולם אפשר לכל אחד לתקן אם רק יתעמק ויתייגע יותר, ויצא ממצרים אשר גבל לעצמו, עד שיובא לתקן כל בחינות של נפשו רוחו ונשמתו, וזהו ג"כ המכוון במה שרמזו דורשי רשימות את מ"ט ימי העומר בפסוק (משלי כ, ד) אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תתפשנה, או תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא, דמטמונים נופ' מ"ט מונים הרמוזו על מנין המ"ט ימי ספירה, ולהגיד יובן מאד כי זהו הזמן לכל אחד ואחד לגלות המטמונים שלו ע"י שיחפש אותם בכל לבו ונפשו, ואז ימצא דעת אלקים, בבחי' מציאה, שלא יאמין למה שזכה, ולמה שהיה ממון אצלו כל הזמן.

ויש לזמו זאת גם בנוסח תפלה רבש"ע שאומרים אחרי ספירה ע"י ועי"ז יושפע שפע רב בכל העולמות, כי ידוע שהאדם נקרא "עולם קטן" (כדאיחא במדש תנחומא פ' פקודי), והיינו כי "עולם" יש לה שתי הגדרות, א' מקום מוגבל שאינו יוצא מגדרו וגבולו, וכמו שאחז"ל (עי' זוה"ק פנחס דף רנ"א) שהקב"ה אמר לעולמו די, שלא יתפשט יותר אלא יאשר נבבול זה, כ' מלשון נעלם ונסתר, כי בעולם הזה נעלם ונסתר כח ה' וקדושתו ורואים רק הטבע, אבל באמת שתי הגדרות האלו אחד הם, כי עצם הדבר שיש מושג של הגבלה, זהו גופא החסר הגדול ביותר שאפשר להיות, כי מי שזוכה לאמונה שלימה וטהורה יודע שאין טבע בעולם, והקב"ה יכול בכל עת לשדר כל מערכות הטבע ולהרחיב כל הגבולות שבעולם, וכל שכן בה"עולם קטן" של איש ישראל, אשר כל אחד מישראל הוא למעלה מכיפת הרקיע ולמעלה מכל הכוכבים והמולות, אלא שלפי ראות עיניו, מוגבל הוא ביכולתו ובתכונתו נפשו וכוחותיו, אבל האמת הוא שיש לו כוחות הרבה יותר מן המשוער, ולכן עיקר תפקידו של אדם הוא לא להתפתות אחרי הגבול אשר שם לעצמו, אלא לצאת חוץ מהגבול הזה ועי"ז יראה גודל הכח שניתן לו משמים, וזהו שאומרים "יעי"ז יושפע שפע רב העולמות" רהיינו שיושפע כוחות אדירים בכל הגבולות שהגבלנו לעצמנו, בתורה, בתפילה, במחשבה, במדות, בהתמדה, בהכנה, בהתעוררות, כרביקות בהש"ת, ובכל שאר הפרטים, כולם יתמלאו בשפע רב מעבר לכל גבול.

הרי מזה שהקב"ה ממזין לכל אחד ביהיה נפלאית למעלה מן הטבע, אשר האדם אינו יודע מהם כלל, ולכן יכולים לעביר עליו שנים רבות בלי להוציא כוחותיו ממחבואם ובלי לנצלם היטב, אך כשבא זמן שהאדם מהלים שצריך להם כי בנפשו הוא או חותר הוא בכל מאמציו לחפש אחריהם ומוצא אותם, יא יכול לעלות על ידם לפסגי המעלות והעלצרות, ואם כן הוא בנשמות, כל שכן וכל שכן ברוחניות אשר כל מהותה של רוחניות לא שייך כלל להגבלות העולם, והאדם צריך רק להפש בגנותו ולבקש בכל לבו ונפשו לגלות מטמונותיו, ואז ימצא אוצרות מלאות יגושיית מה שהקב"ה הכין לו, אשר באמצעותם יוכל להיות גדול וקדוש בישראל.

רואים אנו מזה כי מה שקובע להיות גדול וקדוש בישראל, אינו כשרונות, או תכונות נפש מיוחדות וכדומה, אלא דבר אחר - להיות "מבקש", לחפש ולחפש עד שמוציא מתוך עמקי נפשו כל כוחותיו האדירים, בהתמדה, ביגיעה, בהכנה, במחשבה, במידות, ובשאר עניני עבודת ה', וזהו עיקר הקובע השלמת האדם בעולמו.

והאמת הוא שדברים האלו מפורשים היטב כרמב"ם הל' תשובה (פ"ה הל' ב-ד) וז"ל: אל יעבור במחשבתך דבר זה שאומרים מפשי אומה"ע ורוב גולמי בני ישראל, שהקב"ה גזור על האדם מתחילת ברייתו להיות צדיק או רשע, אין הדבר כן, אלא כל אדם ראוי לו להיות צדיק כ"משה רבינו" או רשע כדכרעם בן נבט, או חכם או פכל או רחמן או אכזרי או כלי' או שווע, וכן שאר כל הדעות, ואין לו מי שיכפהו ולא גזור עליו ולא שמושכו לאחד משני הדרכים, אלא הוא מעצמו ומדעתו נוטה לאיה דרך שרצה וכו', "ודבר זה עיקר גדול הוא, והוא עמוד התורה והמצוה" עכ"ל.

ובהגהות מיימוניות הק' עליו ממאמר חז"ל (פרק כל היד דף פז.) קודם שגולד האדם נגזר עליו אם יהיה מופש או חכם, נגזר או חלש וכו', הרי שכל כוחות הנפש והגוף, וכל שיעור יכולת האדם וכשרונותיו, נגזרו עליו קודם שגולד, כמה יהיה לו מכל אלו, וא"כ האדם יוכל האדם להוסיף עליהם, ועי"ש מה שתירץ, אך האחרונים מצינים לדברי הרמב"ם בשמונה פרקים (ריש פ"ח) ששם ביאר באריכות את דבריו כאן, שכתב שם כי כל ההגבלות בתכונות הנפש שהאדם נולד בהם, והו רק כל עוד שלא התייגע להרחיבם ולהגדילם, אבל אם יתאמץ להרחיב גבולותיו יוכל להגיע למדרגות נפלאות, ויתגלו אליו כוחות חדשות אדירות ונשגבות אשר היו טמונים אצלו כל הזמן עי"ש.

הרי שביד כל אדם להגיע לתכלית השלימות, ע"י שישקיע הרבה כוחות, לחתור ולחפש סתרי אוצרותיו הטמונים בקרבו, ביגיעת התורה והתמדתה, בעיון תפילה והתמדתה, כאופן כבישת היצר והתמדתה, ובכך יוכל להגיע למדרגות כה גבוהות ורמות, ועד למדרגת משה רבינו ע"ה, וכפי שהזכרנו לעיל מדברי הרמב"ם, הרי זה "עיקר גדול ועמוד התורה והמצוות".

כאילו קידשתם אותי

בתורת כהנים איתא, (ספרא קדושים א)

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם - אם מקדשים אתם עצמכם מעלה אני עליכם כאילו קידשתם אותי, ואם אין אתם מקדשים עצמכם מעלה אני עליכם כאילו לא קידשתם אותי.

מסביר המלבי"ם (ט, ב) כי הקדושה היא הפרישות וההתנשאות מדרכי החומר והטבע ומחנאות העולם, וכן הקדושה הנאמרת אצל הקב"ה גם היא פירושה התעלותו מהנהגה טבעית להנהגה ניסית למעלה מדרך הטבע.

אך הכל תלוי באדם

כאשר האדם נכנע תחת הטבע, ונמשך אחר החומר וטבעיו, אז גם בעולם הגדול שוררת הנהגה טבעית. הנהגה של הסתרת פנים, שבה לא רואים את מציאות ה', אלא הכל מתנהג לפי סדרי ומנהגי הטבע.

לעומת זאת, אם האדם מתגבר על טבעו ומקיים בעצמו מצות קדושים תהיו, להתקדש ולהתנשא על הטבע, אז גם בעולם הגדול משתנית הנהגה הנהגה על-טבעית, הנהגה שבה רואים את מציאות הבורא בעולם, ושמו מתגדל ומתקדש.

זהו שאומר הקב"ה 'אם מקדשים אתם עצמכם מעלה אני עליכם כאילו קידשתם אותי', כי הכל תלוי בקדושת ישראל וממשלתם על הטבע והחומר.

על דרך זה מבאר זאת גם המשך חכמה (ריש פרשה זו).

הוא כותב שהמושג של קדושה הוא אותו מושג של הקדש.

כשמקדשים חפץ הפירוש הוא שמוסרים אותו לרשות גבוהה, כך מצות קדושים תהיו פירושה שימסור האדם את עצמו לגמרי להקב"ה - גופו לעבדו וליראה אותו, לבבו ושכלו לאהבו, עבדיו ובני ביתו ומיודעיו לקרובם לעבודת הש"ת.

כשבני אדם מתנהגים בדרך זה ומקדשים את כל כוחותיהם לה', אז תציץ הארץ יפרחו פרחיה, קול התורה נשמע, וצהלת אדון הכל מלאה הארץ. בכל הבריאה ניכרת אז שמחתו של הקב"ה, שמגלה הודו ומראה כבודו, ומשפיע שפע קדושה וברכה ממעון הברכות.

זהו אומר 'אם מקדשים אתם עצמכם מעלה אני עליכם כאילו קידשתם אותי', כי על ידי הקדושה שמתקדשים הנבראים, הם ממשכיים שפע של קדושה וברכה בעולם, שפע של התגלות אלקות, וזה נחשב להם כאילו מקדשים אותו ית' כביכול.

בכך מסביר במשך חכמה את ענין היוזמים והיחודים שזכרו בזהר (ח"ג ג, סא א) שהאדם במעשיו יכול ליחד יחודים, כי מהקדושה שמקדש עצמו כאן בעולם למטה, ממשיך כנגד זה שפע מלמעלה לכל הבריאה.

בהמשך "הודו" אנחנו אומרים שני פסוקים מפרק ס"ח בתהילים: "תנו עוז לאלוקים, על ישראל גאווה ועוזו בשחקים. נורא אלוקים ממקדשיך, א-ל ישראל הוא נותן עוז ותעצומות לעם, ברוך אלוקים" (לה-ל).

תנו עוז לאלוקים

אכן נראה להאיר את דברי המדרש באור חדש ומופלא, ותחילה יש להקדים הקדמה אחת, והיא שהקדוש ברוך הוא אף על פי שהוא

גם כאן אפשר לשאול, האם אנחנו יכולים לתת כח להקב"ה שנא' עליו (וה"י א' כט, יא-יב) "לך ה' הגדולה והגבורה... ובדרך כח וגבורה"?

עושה הכל ברצונו ואין מי יאמר לו מה יעשה, מכל מקום מנהיג את העולם באופן שכביכול מקבל הוא את כוחו מישראל, והוא מה שנאמר (תהלים סח, לה): "תנו עוז לאלהים על ישראל גאותו", היינו שישאל נותנים כביכול את העוז להקדוש ברוך הוא להנהיג הבריאה,

אמר המשגיח ר' ירוחם ליוואויץ זצ"ל: טבע האדם הוא, דכשהוא עושה טובה למי שהוא, אינו רוצה בשום אופן לקבל ממנו שום דבר תמורת הטובה - וזה לא בא מטוב לב או מרצונו לעשות חסד בשלמות - אלא להיפך, הוא רוצה שהשני ישאר משועבד לו לעולם עבור טובתו ועל כן לא יקח ממנו מאומה. אבל מי שרוצה לעשות חסד בשלמות, כשהוא עושה איזו טובה לחבר, יראה דוקא כן לקבל ממנו דבר-מה בחזרה, כדי שחברו לא ישאר חייב לו על הטובה שעשה לו, אלא ירגיש שכמו שקיבל טובה ממנו גם עשה לו טובה אחרת תמורתה.

ברכה לשון תוספת וריבוי

בענין זה האריך הגאון רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל בספרו "נפש החיים" (שער ב'), מה שמצינו כמה פעמים במקרא, וברכת את ה' אלקיך, ברוך ה' לעולם. ברכי נפשי את ה'. והרבה כיוצא. וכן בדברי רז"ל מצינו (ברכות ז ע"א) שאמר כביכול לר"י, ישמעאל בני ברכני. וכן כל נוסח מטבע התפלות והברכות כולם שייסדו אנשי כנסת הגדולה, הם פותחים ומסיימים בברוך.

ומבאר ר' ירוחם זצ"ל שגם הקב"ה נוהג עמנו כך - הרי הקב"ה נותן לכל אחד כ"כ הרבה טוב, ומה אנחנו יכולים לתת להקב"ה - "אם צדקת מה תתן לוי"? (איוב לה, ז). לכן סידר הקב"ה את הנהגת העולם כאילו הוא ית' צריך לנו, כמו שאומרים חז"ל (זוהר שמות לב ע"ב) "כד ישראל עבדין עובדין דלא כשרן, כביכול מתישין חילא דקדושא בריך הוא, וכד עבדין עובדין דכשרן יחביין תוקפא וחילא לקדושא ברוך הוא - ועל דא כתיב תנו עוז לאלוקים - במה? בעובדין דכשרן". אם הקב"ה היה מיטיב לנו בלי לתת לנו את האפשרות להיטיב לו כביכול - זו לא היתה תכלית הטוב, לכן כדי שטובתו ית' תהיה מושלמת, תלה את הנהגת העולם במעשינו, שכביכול אנחנו במעשינו הטובים נותנים לו כח להנהיג את העולם בהארת פנים - "תנו עוז לאלוקים"! (דעת תורה ברא' עמ' רנח).

וביאור שמשמעות הברכה אינו לשון תהילה ושבח כמו שחושבים ההמון, שהרי כשאמר לר"י, ישמעאל בני ברכני, לא אמר בברכתו שום שבח רק תפילה ובקשת רחמים, אלא ענין הברכה היא תוספת וריבוי כמו קח נא את ברכתי, וברך את לחמך, וברך פרי בטנך, והרבה כיוצא במקרא שאי אפשר לפרשם לשון תהילה ושבח כי אם לשון תוספת וריבוי.

ר' חיים מוולאז'ין זצ"ל מאריך מאוד בענין זה בספרו נפש החיים, ז"ל: "השליט רצונו ית' את האדם שיהא הוא הפותח והסוגר של כמה אלפי רבואות כוחות ועולמות עפ"י כל פרטי סדרי הנהגותיו בכל עניניו בכל עת ורגע ממש... ואמרו ז"ל (איכה רבא א, לג) 'ר' עזריה בשם ר' יהודה ברבי סימון אמר: בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מוסיפין כח בגבורה של מעלה כמה דאת אמר באלוקים נעשה חיל ותהי' ס, יח, ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום כביכול מתישין כח גדול של מעלה דכתיב 'צור ילךך תשי' (דברים לב, יח)... וזהו שאמר הכתוב תנו עוז לאלוקים" (שי"א פ"ג, וכ"כ גם הרמח"ל בדעת תבונות ס"י מה, ובדרך עץ חיים).

בזה פירש (שם פרק ז) כי זהו ענין הברכה לו יתברך בכל הברכות והתפילות, שפירושו הוא תוספת וריבוי ממש כמשמעו כנ"ל. שזהו רצונו מטעם כמזכיר איתו יתברך, שנתקן ונייחד על ידי הברכות והתפילות, הכוחות והעולמות העליונים, שיהיו מוכנים וראויים לקבל שיפעת קדושת אור עליון, ולהמשיך ולהוסיף בהם קדושת האור ורוב ברכות מעצמותו יתברך המתחבר אליהם ומתפשט בתוכם, וממילא יושפע זה התוספת ברכה והקדושה גם על עם סגולה שגרמו וסבבו לכל הכבוד הזה. ע"כ מנפש החיים.

ובהמשך דבריו שם: "זאת תורת האדם, אל יאמר בלבו ח"ו כי מה אני ומה כוחי לפעול במעשי השפלים שום ענין בעולם, אמנם ידע ויקבע במחשבות ליביו שכל פרטי מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו כל עת ורגע לא אתאבידו ח"ו, ומה רבו

41 קדושתו למעלה - מקדושתכם!

מכל זה למדנו כי הקדוש ברוך הוא מנהיג את עולמו על פי מעשינו וכפי הכוח שאנו כביכול נותנים לו להשפיע עלינו שפע של טובה.

מעשיו ומאוד גדלו ורמו, שכל אחת עולה לפי שרשה לפעול פעולתה בגבהי מרומים בעולמות וצחצחות האורות העליונים" (שי"א פ"ד).

לאור זאת ניגש לביאור מאמר חז"ל קדושים תהיו - יכול כמוני, תלמוד לומר כי קדוש אני - קדושתו למעלה מקדושתכם. כעת לאור האמור נראה לבאר כי אין כוונת המדרש כלל לעסוק בהשוואת ובדמיון הקדושה שלנו לקדושתו יתברך, רק בא הקדוש ברוך הוא ואומר, קדושתו למעלה, מהיכן באה קדושתו למעלה אשר ממנה אני משפיע לכם את כל הטובה? הוי אומר מקדושתכם, היינו קדושתכם למטה היא הגורמת לקדושתו למעלה.

האם זה לא מה שאנחנו מרגישים בליבנו: "מה אני, ומה כוחי לפעול במעשי השפלים שום ענין בעולם?" אבל זו טעות! ואנחנו צריכים להזכיר לעצמנו כל הזמן שזו טעות - ולקבוע בליבנו שהמעשים, הדיבורים ואף המחשבות של כל אחד מישראל פועלים כל הזמן בעולמות העליונים, ומשפיעים כל הזמן על הנהגת הקב"ה בעולם - לטוב ולמוטב!

* זה פירוש המאמר, קדושתו למעלה היא מקדושתכם, רוצה לומר שבני ישראל גורמים למעלה קדושה כביכול על ידי מעשיהם הטובים, וזהו קדושתו למעלה מקדושתכם שאתם מקדשים עצמכם למטה.

ועל דרך זו מפרש הנפה"ח את הפסוק "יחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו" (ברא' כח, יג) - שהסולם הזה הוא נשמת האדם, שמצד אחד נמצאת בגוף אשר בארץ, אבל מצד שני קשורה גם להקב"ה בשמים ממעל - "והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו" - כל ההנהגה בשמים היא כפי מעשי האדם, דיבוריו ומחשבותיו בעוה"ז (שי"א פ"ט).

רוממו ה' אלוקיננו... תנו עוז לאלוקים... הרחב פיך ואמלאהו.

וכך מפרש הנפה"ח את דברי המשנה "דע מה למעלה - ממך" (אבות ב, א) - ז"ל: "אם כי אינך רואה בעיניך הענינים הנוראים הנעשים ממעשיך, אבל תדע נאמנה כי כל מה שנעשה למעלה בעולמות העליונים גבוהי גבוהים - הכל ממך הוא!" (שי"א פ"ט).

בסימום של "הודו" אנחנו אומרים: "אנכי ה' אלוקיך המעלך מארץ מצרים - הרחב פיך ואמלאהו" (תהי' פא, יא). פסוק זה מסכם את כל הענין שאנחנו מדברים עליו. לא כתוב "אשר העלתוך" אלא "המעלך" - עדיין מעלה אותך! כמו שהעלתי אותך מארץ מצרים, אני מחכה תמיד לעזור לך להתעלות עוד ועוד ממדרגה למדרגה - וככל שתעלה יותר יהיה בידי להשפיע עליך יותר ויותר טובה - "הרחב פיך ואמלאהו" - ככל שתתן לי מקום למלאות - אמלא!